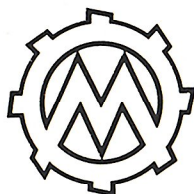

TEKNIKAN WAIHEITA

TEKNIK I TIDEN
TEKNIKAN
MUSEOLEHTI

2/1988 toukokuu
6. vuosikerta

ISSN 0780-5772

Kustantaja
Suomen Teknillinen Museoyhdistys -
Tekniska Museiföreningen i
Finland ry

Päätoimittaja
Martti Kajaste

Toimitus
Martti Kajaste
Iivisniementie 2 I 143
02260 Espoo
puh. 90-883 893 (iltaisin)

Toimituskunta
Carl-Fredrik Geust
Pertti Kaarna
Martti Kajaste
Matti Krank
Jaakko Liede
Lea Väkeväinen

STMY:n jäseneksi ilmoittautumiset,
lehden tilaukset, osoitteenmuutokset
Matti Krank
Laurinlahdentie 12 E
02320 Espoo
puh. 90-801 7830 (iltaisin)

Ilmoitukset
Helena Heinonen
Puh. (90) 7287 068

Seuraava numero Tekniikan
Waiheita ilmestyy lokakuussa

Paino
Painoratas Oy, Helsinki

Sotakorvausteollisuus ja YYA-sopimus

Suomelle määrätty sotakorvaukset olivat asukaslukuun verrattuna maailmanhistorian suurimmat. Rauhansopimuksessa määrätty 300 miljoonaa dollaria oli kultadollareita ja sotakorvaustuotteet hinnoiteltiin vuoden 1938 hintatason mukaan, jolloin "velka" kohosi kaksinkertaiseksi. Jonkinlaisen kuvan toimitusten suuruudesta antaa laskelma, jonka mukaan sotakorvauksia kuljettaneet vaunut olisivat yhtenä junana ulottuneet Helsingistä Moskovan ja Siperian kautta lähelle Tyynen Meren rantaa.

Suomi ei aluksi pystynyt tyydyttämään Neuvostoliiton vaatimuksia toimitettavasta tuotevalikoimasta. Aluksi luultiin korvausten käsittävän pääasiassa puunjalostusteollisuuden tuotteita, mihin Suomella oli jo melkoinen valmius. Pian selvisi, että pääpaino oli erilaisten koneiden ja laitteiden toimituksilla. Niitä varten meillä ei aina ollut edes piirustuksia, saati tarpeellisia tuotantovälineitä. Näin kertoo Lars Holmberg kirjassaan "Maksoimme velkaa" (Insinööritieto 1986), joka sai ensimmäisen palkinnon insinööriperinteen keräyskilpailussa. Holmberg tarkastelee taistelun viimeistä vaihetta Porin Konepajan näkökulmasta, itse mukana eläen, vaiheen kangertelevasta alusta 1945 sen päättymiseen vuonna 1952.

Rintamalla toimineessa kenttäarmeijassa oli noin 300 000 miestä. Sama määrä osallistui sotakorvaustöihin. Materiaalin kulutus ja kokonaiskustannukset olivat käydyn sodan luokkaa. Kun tavaratoimituksista lopullisesti sovittiin 17.12.1944, pääosa (72 %) tuli käsittämään konepaja- ja laivanrakennusteollisuuden tuotteita ja vain 28 % Suomen tavallisia vientiartikkeleita. Nimikkeitä oli lähes 200 (Fokus 1965). On selvää, että Suomi joutui laajentamaan metalliteollisuutensa tuotantokoneistoa.

Ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimus solmittiin huhtikuussa 1948. Tuolloin oli jo ehditty näyttää, että Suomi melkoisella varmuudella selviää myös sotakorvauksista. Tämä osaltaan vaikutti neuvottelusopimuksen syntyyn. Sopimuksen solmimisen jälkeen Neuvostoliitto alensi sotakorvaussummaa lähes neljänneksellä. Suomi joutui siten toimittamaan tavaroita 226.6 miljoonan dollarin arvosta, mikä senaikaisen markkina-arvon mukaan oli noin 450 miljoonaa dollaria (Fokus 1965).

Sotakorvaukset ja niistä suoriutuminen on niin keskeinen asia kansakuntamme historiassa, että sen tutkiminen ja saattaminen sille kuuluvaan arvoonsa pitäisi olla kansakunnan kunnia-asia. Ansoistaan huolimatta ei Lars Holmbergin teos yksin siihen riitä.

Sisältö:

Toimintasuunnitelma 1988. STMY:n johtokunta	2
Pääkirjoitus: Sotakorvausteollisuus ja YYA-sopimus	3
Veikko Anttila: Suomen ensimmäinen sähkölaitosmuseo Kurikassa .	4— 5
Helena Björk: Vanhan myllyn tarinaa Savosta	6— 7
Kaisu Huttunen: Hiiden puromylly jauhaa jälleen	8— 9
Marja Suomalainen: Eläinlääketieteen historian kokoelmat	10—11
Minna Blomroos: Suomen Autobiili-Historiallinen Klubi	12—13
Risto Raivio: Keski-Suomen Tieliikennemuseo	14
Retkeilyajot Kuopiossa. Auto 90 vuotta Suomessa	16
Nykyvaiheita	16—17
YRITTÄVÄ SUOMI Elinkeinoelämän vuosisata	18—19

Etukannen kuvat: T-malli Ford vuodelta 1919, puhelinkone 1882 luvulta, Hiidenmylly Sotkamon Laakajärven kylässä ja Höyryveturi Vr 2 nro 964 Toijalan veturimuseossa. Takakannen kuva Oy Airam Ab:n arkistosta.